

Ocenjujemo: Fun Fact (Zanimivo dejstvo)

Vprašanje, kaj je dejstvo in kako s tem operirati post festum v obliki »kvizacije« situacij, je vsekakor potenten uprizoritveni format.

📷 [Odpri galerijo](#)

Mednarodna gledališka koprodukcija v sodelovanju z [zavodom Bunker](#) in gledališčem Kanuti Gildi SAAL. FOTO: Ivian Kan Mujezinović

Andreja Kopač

🕒 07.12.2023 ob 10:30

V Stari mestni elektrarni je od 1. do 3. decembra na odru zazvenelo *Zanimivo dejstvo* oziroma *Fun Fact* v soavtorstvu slovenskih igralcev in performerjev **Katarine Stegnar**, **Primoža Bezjaka** in **Branka Jordana** ter estonskih ustvarjalcev – dramaturga in umetnostnega zgodovinarja Eera Epnerja, performerja in režiserja **Marta Kangra** ter igralca in režiserja **Juhana Ulfsaka**.

Mednarodna gledališka koprodukcija v sodelovanju z [zavodom Bunker](#) in gledališčem Kanuti Gildi SAAL ne temelji le na situaciji, v kateri se v gledališču postavlja vprašanja, na katera odgovarja občinstvo, temveč poraja tudi razmislek o tem, kako nas lahko določen dogodek poveže v (začasno) skupnost, ob čemer ni jasno, kdo je na koncu zmagovalec.

<https://www.delo.si/kultura/ocene/ocenjujemo-fun-f...>

2 / 4

Ekipa ustvarjalcev, v kateri smo na odru pogrešali soavtorja Jordana, nas je naprej posedla za sedem miz oziroma smo si kot gledalci svojo začasno skupnost izbrali sami. Sledila sta nagovor ter uprizoritveni format, ki je v Estoniji izredno priljubljen: kviz. Na videz lahкотen kviz, ki je operiral z zanimivimi dejstvi, nas je z vprašanji subtilno popeljal v občutenje dveh človeških katastrof; največje letalske nesreče v zgodovini Slovenije na Korziki, ko je leta 1981 po trku v goro San Pietro strmoglavilo letalo družbe Adria Airways in je bilo v osmih sekundah mrtvih 180 ljudi, ter potopitev »estonskega Titanika« oziroma trajekta Estonija leta 1994, ko je izgubilo življenje 852 ljudi.

Kviz, pri katerem je skupinsko sodelovalo sedem omizij gledalcev, so ves čas bodisi prekinjale bodisi nadgrajevale igralske, pa tudi druge intervencije: glasbene in zvočne (**Jure Vlahovič**), svetlobne (**Andrej Petrovčič** in **Borut Bučinel**) in scenske (**Martin Podrzavnik**), to pa je minimalistično, a v detajlih premišljeno, zaokrožala kostumografija (**Olja Grubić**).

FOTO: Ivian Kan Mujezinović

Na koncu se prek odra v agoniji analogne simulacije »katastrofe« razpre velika plahta, ki po eni strani simulira potopitev, po drugi strani pa gledalce razdeli na dva dela, ob čemer ni jasno, kdo se na koncu »reši« oziroma je razdelitev občinstva mogoče brati kot kontekstualno razširitev začetnega nagovora; ko del skupnosti deluje naprej (in se igra kviz), drugi pa je prebil uprizoritveno polje in se znašel »nekje drugje« oziroma na strani tega, kar pritiče

gledališkemu kodu, na sediščih gledalcev. Tako je prefinjeno dosežena dekonstrukcija pogleda, v kar je spretno umeščen monolog Epnerja o ponavljanju (v gledališču), kar po drugi strani onemogoča enakost skupnostne gledalske izkušnje; povratek ni mogoč in branje predstave bistveno določa tvoja končna pozicija.

Čeprav Rebecca Solnit, avtorica knjige *Raj, ustvarjen v peklu: izjemne skupnosti, ki se rodijo v nesreči*, iz katere črpajo ustvarjalci, poudarja, da za jezik, ki se rodi v nesreči, še vedno nimamo besedišča, izvedbeno prepričljiva tandemska naveza Estonija – Slovenija ta uprizoritveni jezik, ki mestoma zaide na polje med dejstvi in fikcijo, v preigravanju različnih igralskih tehnik in postopkov iznajde. V tem so prepričljivi tako slovenski kot estonski ustvarjalci; Kangro kot fizični reševalec, Epner kot atmosferski posredovalec in Ulfsak kot »padli kapitan«. Različne situacije ob sedmih mizah ustvarijo pristno gledalsko izkušnjo *brez povratka*, prav postopek gledališča kot srečanja oziroma analognega pogovora, kot ga je opisal Kangro, pa mestoma spominja na revno gledališče poljskega gledališkega reformatorja Jerzyja Grotowskega, ki kot ključni vidik gledališča izpostavlja nepotvorjeno relacijo med igralcem in gledalcem.

Ob tem je treba izpostaviti vsebinsko povezanost s predstavo *Everybody for Berlusconi* (*Vsi za Berlusconi*) iz leta 2004 (v izvedbi kolektiva **Betontanc**, režiji **Matjaža Pograjca** in koprodukciji z nizozemskim kolektivom Jonghollandia). Gledališki postopki, ki so bili sicer takrat v službi spektakla, so se prav tako lotili tematike, ki odstira polje katastrofičnega, le da je v tem primeru katastrofo populističnih politik napovedovalo, v predstavi *Fun Fact* pa občutje katastrofe deluje retrogradno. Obenem lahko potegnemo delne vzporednice s predstavo kolektiva Beton Ltd. *Vse, kar smo izgubili, medtem ko smo živeli* iz leta 2013 (Bunker in Anton Podbevšek Teater), v kateri ustvarjalci (Bezjak, Jordan, Stegnar) izpostavljajo določena pretekla družbena in osebna dejstva, kar na koncu prenesejo v sedanost kot intimistični kviz.

FOTO: Ivian Kan Mujezinović

Vprašanje, kaj je dejstvo in kako s tem ravnati *post festum* v obliki »kvizacije« situacij, je vsekakor potenten uprizoritveni format. Ne glede na to je vsakršna umestitev dogodkov kot dejstev vedno tudi *rašomonska* izbira, odvisna od perspektive, mesta pričevalca in vsakokratne razporeditve družbene moči. Umetniški diskurz lahko vsakršno dejstvo vedno na novo postavi; dediščina dejstev nekdanje vzhodne Evrope in njenih »resnic« je namreč še vedno intrigantno polje ob predpostavki, da Zahod umetniških postopkov *subverzivne afirmacije* nikoli ni najbolje bral in razumel, kar do danes ostaja *zanimivo dejstvo*.